

જીવ-જંતુની યાત્રા !

— હસમુખ બોરાણિયા

એક દિવસ બધાં જીવ-જંતુનું સંમેલન મળ્યું. આમથી માખીબહેન આવ્યાં, તેમથી ગણગણ કરતું મચ્છર આવ્યું. જૂ, ચાંચડ ને માંકડ આવ્યાં. ધીમે ડગલે ધનેડાભાઈ આવ્યા. ચૂં... ચૂં... ઉંદરભાઈ પણ આવ્યા. વંદો, કરોળિયો, સુરખી, ઊધઈ, વીંછી, કાનખજૂરો, તીડ આવ્યાં. કીડો આવ્યો તો સાથે રાતકીડો ને પતકીડો પણ આવ્યા. છાણનો કીડો આવ્યો ને સૂંઢવાળો કીડો પણ આવ્યો. કીટપતંગા, તીતીઘોડો, ભમરી, આગિયો, કરચલો ને ખડમાકડી પણ આવી.

બધાં મંડ્યા વાતો કરવા. સૌ કોઈ પોતાની બડાઈ મારવા લાગ્યા. જૂ કહે, ‘હું તો માણસના માથામાં વાળમાં રહું. વાળનું જંગલ જોઈ લો જંગલ ! જે લોકો પોતાના વાળ સાફ ન રાખે તેના વાળમાં રહીએ. લોહી પીને કરીએ મજા !’

મચ્છર કહે, ‘અમે ગંદા પાણીમાં રહીએ. ખાડા-ખાબોચિયાં હોય ત્યાં મજા કરીએ. રાત પડે ને માણસના ઘરમાં ઘૂસી, માણસનું લોહી ચૂસીએ. ઉપરથી મેલેરિયા તાવની ભેટ પણ આપીએ. એય ને નાના-મોટા ઘરમાં કરીએ મજા !’

બધાંની વાત સાંભળીને માખી કહે; ‘જ્યાં ગંદકી ત્યાં અમારો વાસ. અમે તો કરીએ મજા. અમારાં ભાઈ-બહેનો તો અહીંથી અમદાવાદ યાત્રામાં પહોંચી ગયેલાં.’

માખીની વાત સાંભળીને ચાંચડ કહે, ‘કેમ, કેવી રીતે?’

માખીબહેન કહે, ‘અમારા મકાનમાલિક પોતાની ગાડી લઈને અમરેલીથી અમદાવાદ જતા હતા. ખાવાની વસ્તુઓ સાથે લીધેલી. તેમાં અમે સૌ ગોઠવાયાં ને ગાડી સાથે પહોંચી ગયાં અમદાવાદ !

માખીબહેનની વાત સાંભળીને ઉંદરભાઈ કહે; ‘તમારા વડવાઓએ તો અમદાવાદ જ જોયું છેને ? અમારા વડવાઓએ ભારતદર્શન કર્યું છે ભારતદર્શન !’ માંકડ કહે; ‘ઉંદરભાઈ, કાંઈક માંડીને વાત કરો તો ખબર પડે.’

ઉંદરભાઈ કહે; ‘સાંભળો, અનાજ-કઠોળના ગોડાઉન હોય ત્યાં અમારો વસવાટ. હવે, અનાજ-કઠોળ રેલવેના વેગન દ્વારા એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ ફરે. અમદાવાદથી ઉપડેલું અનાજ દિલ્હીમાં ઊતરે, વળી ત્યાંથી બીજી ચીજવસ્તુઓ ભરાય તે દક્ષિણ ભારત તરફ જાય. રેલવેના વેગનમાં રહીએ. ખાઈએ, પીએ ને કરીએ મજા ! વળી, અનાજ-કઠોળનો બગાડ કરીએ એ તો જુદું !’

બધાંની વાત સાંભળીને ધનેડાજી અભિમાનથી બોલ્યા; ‘અમારા જેટલું કોઈ ફરતું નહીં હોય, અમે પણ અનાજ-કઠોળના ગોડાઉનમાં જ રહીએ. ખાઈએ, પીએ ને કરીએ મજા ! અમારું અનાજ સાફ કરીને સ્ટીમરમાં ભરાય, ચોરી-છૂપીથી અમે એમાં ગોઠવાઈ જઈએ. વિદેશ જતી સ્ટીમરમાં વિદેશયાત્રા કરીએ. અનાજનો લોટ કરીને બગાડ કરીએ તે જુદું !’

બધાંની વાત પૂરી થઈ. પછી ચિંતા પણ કરવામાં આવી. આપણી વસતી ઘટતી જાય છે. એનું કારણ શું ?

બધાં કહે; ‘ચોખ્ખાઈ !’ માણસ જાત હવે જાગૃત બની છે. ગંદકી ઘટી છે. માટે આપણી વસતી ઘટી છે.

આમ, ખોટી મોટાઈની વાતો કરીને જીવ-જંતુઓ છૂટાં પડ્યાં ને પોત-પોતાના કામધંધા શોધવા ઊપડ્યાં ગંદકી તરફ ! પોતાની વસાહત તરફ ! તમારી આસપાસ ક્યાંક એમની વસાહત તો નથીને ?

